

De historische huizen van Curaçao

Een van de redenen waarom Curaçao – ook voor docenten geschiedenis – een heel prettige vakantiebestemming is, is de zichtbare historie. Waar je ook bent op het eiland, er zijn altijd historische gebouwen binnen enkele kilometers. Ook zijn er interessante musea en voor onderzoekers zijn er rijke bibliotheken en archieven. Daarnaast is de slavernij nooit ver weg, hoewel je dat op vele plaatsen wel moet willen zien. Voormalige plantages of gebouwen in de stad zijn op zichzelf niet herkenbaar als iets wat met slavernij te maken heeft. De laatste twee decennia wordt dat op een aantal plaatsen wel steeds zichtbaarder gemaakt. Zo is in het landhuis Knip (*Kenepa*)

het Tula Museum gevestigd, een klein museum dat verwijst naar de slavenopstand onder leiding van Tula in 1795. De opstand ontstond op deze plantage en eindigde in de terechtstelling van de door de verlichting geïnspireerde opstandelingen. Knip is een van de achttien plantages die beschreven worden in *Kas di shon* (huis van de landheer), een bundel thematische artikelen, waarin verschillende aspecten van de vaak nu prachtig gerestaureerde landhuizen worden beschreven. Die plantages hadden een ander doel dan elders in de Amerika's: als ze al voor het verbouwen van voeding waren (een deel was niet meer dan een buitenplaats), dan was het bovenal voor de eigen voedselvoorziening. Dat neemt niet weg dat daar – zoals overal op het eiland – slaven (tot slaaf gemaakten) het werk hebben gedaan. *Kas di shon* laat zien dat het niet meer dan terecht zal zijn wanneer de aanvraag om op de werelderfgoedlijst bijgeschreven te worden, wordt toegewezen. De kleuren (okergeel om zandsteen na te bootsen), de bouwstijl, het gebruik, de historie en ook de documentatie maken de aanvraag kansrijk. *Kas di shon* is een fraai boek over deze gebouwen. De binnenstad van Willemstad staat al sinds 1997 op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Het gaat dan om Punda (de Punt) en Otrobanda (de overzijde).

De Almeloze journaliste Jeannette van Ditzhuijzen bewerkte een manuscript van de overleden onderzoeker Els Langenfeld. Zij was geïnteresseerd in de 'gewone' Curaçaoënaar, die zij zocht in negentiende-eeuwse kranten, akten, rechtbankverslagen e.d. Hoe mooi het tegenwoordig is, des te ontluisterend was het leven in de ommuurde stad Willemstad destijds: dronken zeelui, loslopende honden en varkens, een gebrek aan sanitair, vechtpartijen, stank, stof, maar vooral de

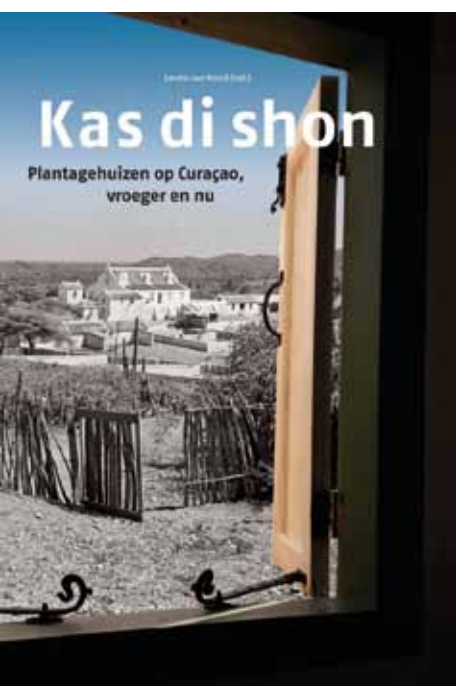

De Willemstad. Het dagelijks leven in negentiende-eeuws Punda, *Jeannette van Ditzhuijzen & Els Langenfeld* (LM Publishers, Volendam 2017), 144 blz., € 17,50

Geschiedenis in steen. De ontwikkeling van de monumentenzorg op Curaçao, *Jeannette van Ditzhuijzen* (KIT Publishers, Amsterdam 2012/distributie: LM Publishers), 148 blz., € 24,50

Kas di shon. Plantagehuizen op Curaçao, vroeger en nu, *Sandra van Noord (red.)* (LM Publishers, Volendam 2017), 264 blz., € 24,50

hitte in de huizen doordat deze te dicht op elkaar stonden. Wie kon, ontvluchtte de stad. Dat was natuurlijk niet weggelegd voor de 'geldzoekers', slaven die zelf hun kostje bijeen moesten schrapen. Zij leefden, naast de arme gezinnen (blank – ook Joods – en gekleurd) op etages die gehuurd werden van Joden en protestanten. Deze elite woonde zelf buiten de stad. In Punda woonden in de negentiende eeuw vooral 'vrije negers en kleurlingen' en dat waren dan vooral vrouwen. Dat de binnenstad – en ook steeds meer het buitengebied – van Willemstad er goed bij ligt, is niet in de laatste plaats te danken aan de Stichting Monumentenzorg Curaçao. Dat was driekwart eeuw geleden niet vanzelfsprekend. Tot die tijd vond men dat er weinig de moeite van bescherming waard was, en vervielen overal historische panden. Het was het ►

voorgenomen besluit tot sloop in 1954 van het landhuis Brievengat dat tot actie aanzette. Eigenaar Shell (CPIM) had bedenkingen en richtte zich tot de Dienst Openbare Werken, waar de directeur interesse had, maar geen geld. Dat werd gevonden bij de Nederlandse industrieel Bernard van Leer, die 75.000 gulden doneerde. Brievengat werd gered en zou dé uitgaansgelegenheid op Curaçao worden, en monumentenzorg werd opgericht. Het zijn architecten, enkele ambtenaren, wat politici en anderen die zich hebben ingezet voor de aankoop van vervallen panden, het verkrijgen van gelden, het restaureren en verhuren. Aanvankelijk ging het om in het oog springende gebouwen: herenhuisen op Scharloo, landhuizen, panden in Punda. Later richtte (en richt) men zich

bijvoorbeeld ook op Otrobanda, ensembles en gebouwen die een eenheid vormen met al gerestaureerde gebouwen. Het *kas di pal'i maishi* neemt hier een bijzondere plaats bij in. Waren er eerst tegen de 3000 exemplaren van deze slavenhuisjes, nu zijn er nog enkele. De binnenstad van Willemstad kent ondertussen 750 panden die op de monumentenlijst staan. Het goede voorbeeld wat de Stichting Monumentenzorg heeft gegeven, heeft goed doen volgen. De verzekerde waarde van de bezittingen ligt nu boven de tachtig miljoen *florin*. Hoewel nog steeds panden bedreigd worden, is het besef dat de kleurige huizen toeristisch waardevol zijn nu gemeengoed. En dus zeker het bezoeken waard.

Ger Jan Onrust

Mirakel van Amsterdam

In de nacht van 15 op 16 maart 1345 had een zieke man in een huis aan de Kalverstraat een priester laten komen voor de ontvangst van de laatste communie. Daarna had hij moeten overgeven en had het volk, dat was komen kijken, wat in die tijd usance was, het braaksel met de hostie volgens de kerkelijke voorschriften in het haardvuur gedeponeerd. Tot ieders verbazing werd het substitueert voor 'het lichaam van Christus' de volgende ochtend glanzend en gaaf in het nog brandende vuur aangekomen. Naar aanleiding van dit 'mirakel' werd niet veel later op de heilige plaats een kapel gebouwd, de Kapel der Heilige Stede. Deze trok vrij spoedig van heinde en verre pelgrims, die biddend en prevelend eromheen liepen en/of zich aansloten bij een van de vele processies die spoedig werden gehouden.

Voordat het eucharistische wonder zich had voltrokken, was er in een aantal andere steden in ons land ook al eens een hostie gesignaleerd die de vlammen had doorstaan, of een witte miswijf die in de kleur van bloed was veranderd. Zo'n 'godelijk teken' had telkens voor een toestroom van gelovigen gezorgd. Dat legde de 'cultsteden' geen windeieren, want iedere pelgrim moest 'na het doen van zijn devotie' eten, drinken en slapen en kocht als er geld over was kerkelijke prullaria. Vandaar dat het mirakel voor onze hoofdstad bijna letterlijk als een geschenk uit de hemel kwam vallen. Ook de toestemming van de paus voor het verlenen van een aflaat, nadat de bedevaartganger een aalmoes aan de 'kerkfabriek' had geschonken, had een stimulerend effect. Dat gold eveneens voor de berichten over nieuwe wonderen, zoals een kreuple, die zeventien jaar op kruiken had gestrompeld en bij het zien van

ADVERTENTIE

GRATIS LESMODULE
'70 JAAR MARSHALLPLAN'

Besteed in 1 à 2 Geschiedenis lessen extra aandacht aan:

- De oorsprong, omvang en impact van het Marshallplan
- De rol van het Marshallplan in de context van de Koude Oorlog en de Europese eenwording

atlantische commissie

70 jaar Marshallplan
Oorsprong, omvang en impact van het naoorlogse herstelplan

Doelgroep:
bovenbouw VMBO +
midden- en bovenbouw
HAVO/VWO,
incl. online leerpaden

**Vraag exemplaren
aan via de website:**
**www.atlcom.nl/
onderwijs**